

Vlaams
Parlement

vergadering **C202**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 19 april 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de website met didactische wenken van de Vereniging Leerkrachten Islamitische Godsdienst – 1146 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over verlenging van de GOK-omkadering (gelijke onderwijskansen) – 1379 (2017-2018)	7
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de plaats van onderwijsberoepen in de classificatie van zware beroepen – 1392 (2017-2018)	10
VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over fysieke en verbale agressie tegen leerkrachten – 1412 (2017-2018)	13
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over inclusief onderwijs voor kinderen met een beperking uit kwetsbare gezinnen – 1423 (2017-2018)	19

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de website met didactische wenken van de Vereniging Leerkrachten Islamitische Godsdienst – 1146 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, mijn vraag gaat over de website met didactische wenken van de Vereniging Leerkrachten Islamitische Godsdienst (Vlerig). Ik had gehoopt dat met de vertraging voor het stellen van deze vraag de website misschien opnieuw online zou zijn, maar helaas staat deze nog altijd in onderhoudsmodus.

Vlerig is dus de afkorting van de Vereniging Leerkrachten Islamitische Godsdienst. De vereniging heeft een website, www.vlerig.be, waar we enkele passages inzake pedagogisch en inhoudelijk advies voor islamleerkrachten opmerkten die we toch als verontrustend kunnen beschouwen. Ik geef enkele citaten mee die op de website staan om leerkrachten islam didactische wenken te geven.

Ik citeer: "Omdat een varken van vuil en afval houdt, is zijn vlees voor iemand met een fatsoenlijke smaak iets weerzinwekkend. Verder heeft medisch onderzoek uitgewezen dat het eten van varkensvlees in elk klimaat de gezondheid schaadt." Tweede citaat: "Sommige geleerden zeggen bovendien dat door het eten van varkensvlees het menselijk gevoel voor schaamte en voor wat onfatsoenlijk is, afstompt". Derde citaat: "Een moslimvrouw echter mag geen niet-moslim trouwen. De man is immers de leider van de familie." Laatste citaat: "Door het dragen van een hoofddoek word je (h)erkend als moslima. Je wordt door mannen behandeld en gewaardeerd als mens en niet als alleen maar een 'lekker ding' en je wordt minder lastig gevallen als je op straat loopt. Maar mocht een moslimvrouw het niet kunnen opbrengen om een hoofddoek te dragen omdat zij zich gemarginaliseerd en psychologisch geterroriseerd voelt door haar paternalistische 'feministische zusters' die lijden aan structurele minderwaardigheidscomplexen, dan zegt God: Allah is Vergevensgezind en Genadevol, indien zij er voor zou kiezen om geen hoofddoek te dragen."

Deze citaten zijn didactische wenken aan leerkrachten islamitische godsdienst die deze wenken dan op onze scholen kunnen gebruiken. Dit zijn stuk voor stuk letterlijke citaten die op de website terug te vinden waren, want op het moment dat de N-VA dit onder de aandacht bracht, is de website in onderhoudsmodus gegaan.

Voor de volledigheid geef ik nog mee dat de domeinnaamhouder van deze website de vereniging Fedactio is, die volgens haar website "de ambitie heeft om vanuit haar maatschappelijke rol een aantoonbare meerwaarde te leveren aan de sociale cohesie in België" en "Bruggen bouwen is onze prioriteit. Fedactio draagt bij aan de verbondenheid tussen mensen en laat telkens weer bewijzen dat diversiteit geen last is maar een inspiratiebron, en cultuur een ruggengraat."

Op 17 januari 2018 hebben we hier het decreet Basisonderwijs en op 25 februari 1997 de wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs wat onderwijsdoelen betreft, goedgekeurd. Daar was ook een deel bij dat ging over de decreten Rechtspositie Onderwijspersoneel. Die drie wijzigingen samen zijn algemeen gekend als het kaderdecreet voor de eindtermen. Daarin is opgenomen, onder druk van de N-VA-fractie: "Alle leerplannen, met inbegrip van de leerplannen godsdienst, niet-confessionele zedenleer en cultuurbeschouwing, zijn in overeenstemming met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder en respecteren de goedgekeurde eindtermen en

ontwikkelingsdoelen. De leerplannen godsdienst, niet-confessionele zedenleer en cultuurbeschouwing respecteren tevens de interlevensbeschouwelijke competenties.”

We hebben toen ook aan dat decreet toegevoegd: “De directeur kan de levensbeschouwelijke leerlingengroepen tijdens de levensbeschouwelijke les bezoeken om administratieve redenen, om algemeen pedagogische redenen, om na te gaan of de grondwettelijke rechten en vrijheden gevrijwaard worden of voor een bespreking met de leerlingen. De directeur – of een ander personeelslid dat aangesteld is als evaluator – kan de les ook bijwonen, gelet op zijn bevoegdheid als evaluator voor niet-vakinhoudelijke en niet-vaktechnische aspecten.” Deze pedagogische en vakdidactische adviezen, weliswaar niet in leerplannen maar wel op een website die advies geeft aan leerkrachten, doorstaan voor onze fractie heel duidelijk deze toets niet.

Minister, deze vraag dateert al van begin februari. We zijn ondertussen half april. U hebt al een aantal zaken gezegd, maar ik wil dit toch nog eens formeel in deze commissie van het parlement aanbrengen. Wat is uw reactie op de bovenstaande citaten, zijnde didactische wenken voor leerkrachten islam? Worden deze bepalingen/richtlijnen op deze manier aangeboden dan wel gebruikt door de leerkrachten in de lessen islamitische godsdienst? Zo ja, is dit niet in strijd met onder meer de gelijkheid tussen man en vrouw – deze vraag krijgt nu ook nog een andere bijklank – die in tal van internationale verdragen is opgenomen? Bent u van oordeel dat er op deze manier en met deze informatie bruggen worden gebouwd en verbondenheid wordt gestimuleerd zoals Fedactio graag wil bewerkstelligen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Daniëls, het is inderdaad goed dat deze vraag nog eens wordt gesteld. Ik zal ook heel duidelijk zijn. Mijn reactie op dergelijke teksten behoeft weinig woorden: het kan niet dat dit wordt gepredikt zijn in onze klassen, maar dat zal u niet verbazen.

U geeft zelf aan dat het hier gaat om een particulier initiatief. Ik heb hier al vaker vragen moeten beantwoorden over particuliere initiatieven en leerkrachten die al dan niet met materiaal aan de slag gaan. Die website gaat niet uit van de erkende instantie voor de islamitische godsdienst, de vzw Centrum Islamonderwijs, maar is dus een privaat initiatief.

Desalniettemin heb ik onmiddellijk contact genomen met de erkende instantie, ik vond dat zij daar een rol in te vervullen hadden, en met de onderwijsinspectie. Zij hadden ondertussen een aantal stappen ondernomen.

De levensbeschouwelijke inspectie heeft een gesprek gehad met de leerkracht die dit materiaal op de website plaatste. Hierbij werden duidelijke afspraken gemaakt over wat kan en niet kan. De leerkracht wordt verder opgevolgd. Misschien verbaast het u, maar tijdens de gesprekken is duidelijk geworden dat de leerkracht zelf het materiaal niet gebruikt. Naar aanleiding van het gesprek werd de website offline gehaald door de organisatie, dat is de Federatie van Actieve Verenigingen (Fedactio). U zegt dat het nog altijd in onderhoud is, dat heeft een reden, namelijk het gesprek met onze levensbeschouwelijke inspectie.

Twee, de vzw Centrum Islam Onderwijs (CIO), de erkende instantie, communiceerde naar de leerkrachten dat enkel de door hen goedgekeurde leerplannen kunnen worden gebruikt. Als u dat wenst, kan ik die communicatie bij dit antwoord laten stoppen, zodat dit bestaande info blijft.

Daarenboven heeft de adviseur islamitische godsdienst die ik detacheerde aan de onderwijsinspectie een onlineplatform opgezet, waar elke islamleerkracht toegang toe heeft en waar leerkrachten hun lesmateriaal naar kunnen inzenden. Dit

materiaal wordt door de adviseur en een pedagogische commissie, samengesteld uit twaalf leerkrachten, gecontroleerd. Zij bekijken of het lesmateriaal in overeenstemming is met de leerplannen, de Grondwet en de internationale verdragen. Lesmateriaal dat hieraan voldoet, wordt online geplaatst zodat het andere leerkrachten kan inspireren. Indien lesmateriaal niet voldoet, wordt de leerkracht die dit materiaal instuurde, gecontacteerd en geremedieerd. Ik verwijs ook graag naar mijn antwoord op schriftelijke vraag 284 van collega Sminate hieromtrent.

Om scholen en lerarenteams te ondersteunen in het inschatten van de betrouwbaarheid van externe organisaties, heeft de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een aantal handvatten opgesteld die digitaal te raadplegen zijn. Dit gaat uiteraard breder dan het islamonderwijs. Dit kan ook gaan – we hebben daarover al gediscussieerd – over organisaties die biologiepakketten aanbieden; denk aan de link met de evolutietheorie en alle discussies die we daarover al gehad hebben, ook in deze commissie.

De leerplannen van de levensbeschouwelijke vakken mogen vandaag al niet strijdig zijn met de Grondwet of de internationale rechten van de mens. Het decreet Eindtermen versterkt de controle op de match tussen Grondwet en internationale rechten enerzijds en leerplannen anderzijds.

Met het oog op het verhogen van de kwaliteit van het islamonderwijs, heb ik eind 2016, zoals u weet, samen met de Moslimexecutieve een engagementsverklaring afgesloten. Die focust nog meer op het versterken van een kwaliteitsvolle opleiding en professionalisering van leerkrachten islam.

De inspecteurs-adviseurs islam spelen uiteraard een belangrijke rol, dat weet u. Ik verwijs naar wat we daarover gisteren in de plenaire gezegd hebben, en de initiatieven die daar werden genomen.

De adviseur islam die ik naar de inspectie detacheerde, organiseert ook begeleidingsmomenten voor leerkrachten. Ik geef een voorbeeld. Op 10 januari vond, samen met de betrokken inspecteur, een begeleiding plaats voor de nieuwe leraren van de regio Limburg. Op 7 februari 2018 vond een gelijkaardige begeleiding plaats voor de regio Antwerpen. Een zestigtal nieuwe leraren namen deel aan deze twee sessies. Op 7 maart gebeurde dat in Oost- en West-Vlaanderen, ook met een pak deelnemers. Het is de bedoeling om intens in te zetten op begeleiding. We kunnen nooit uitsluiten dat mensen plots materiaal gaan gebruiken dat niet geschikt is. We proberen dat net als voor andere vakken maximaal in het oog te houden.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord en voor uw duidelijke bewoording dat dit niet de bedoeling kan zijn.

U wijst erop dat het een particulier initiatief is. Dat is juist, maar er wordt een bepaalde sfeer opgeroepen. Ik vind het heel straf dat die leerkracht dat op een website zet en het dan zelf niet gebruikt. Hij zegt dat hij er ook helemaal niet achterstaat. Dat is een zeer rare uitleg wat mij betreft: een website maken, de tijd en moeite nemen om alles op een website te zetten en dan zeggen dat het om te lachen was, met alle respect, daar maak ik me wat zorgen over.

Ik maak me niet alleen zorgen om die ene leerkracht. In het decreet rond de einddoelen hebben we specifiek en expliciet die passage gezet dat de directeurs of hun aangestelde evaluator die lessen kan bijwonen. We kregen signalen dat er in die lessen dingen gebeurden waar men zich zorgen over maakte. We vroegen dan hoe men dat wist. Dat kwam blijkbaar indirect of via ouders of toevallig naar buiten, niet rechtstreeks. Ik ben blij dat dit in het decreet staat.

Minister, u zegt dat die leerkracht wordt opgevolgd. Die leerkracht valt ook onder het decreet inzake de rechtspositie. Daarin staan ook tuchtprocedures. Opgevolgd,

wil dat dan zeggen er een tuchtprocedure is opgestart, dat die een negatieve evaluatie heeft gekregen? Dat lijkt me dan toch het minste te zijn, dat er al één punt is. Dat lijkt me wel interessant.

Ik heb eens gesurft naar dat platform, om te kunnen bekijken wat daar nu dan op staat. Dat is blijkbaar afgeschermd. Ik geraak daar zelf niet op, terwijl de leerplannen van alle andere koepels vrij te consulteren zijn op het internet. Je moet je blijkbaar aanmelden, en daarvoor moet je blijkbaar zelf islamleerkracht zijn. Van buitenaf kan ik dat dus niet zien of opvragen. Dat vind ik wat jammer, want als men inderdaad die transparantie wil geven, dan lijkt het me goed dat men die transparantie toch geeft. Misschien zou het fijn zijn dat we daar ook wat inzicht in krijgen, ook gezien wat we in het decreet hebben gezegd, namelijk dat in die leerplannen die levensbeschouwelijke competenties ook moeten voorkomen. Dan lijkt het me goed dat we als parlementsleden ook kunnen kennismaken met die leerplannen, omdat die leerplannen natuurlijk ook dienen om de eindtermen te realiseren. Het zou dus wel goed zijn, mocht dat publiek zijn. Dat is dus toch een concrete vraag: kan dat niet publiek worden gemaakt?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, het principe is zeer duidelijk: wat in de leerplannen van levensbeschouwelijke vakken staat, mag niet strijdig zijn met de Grondwet en met de internationale rechten van de mens. Ik denk dat we het daar allemaal roerend over eens zijn. In het decreet betreffende de onderwijsdoelen is dat niet alleen bevestigd, maar er is ook in een aantal nieuwe instrumenten voorzien die zowel directies als de overheid toelaten om erover te waken dat ook in de lessen zelf van dat principe niet wordt afgeweken. Met andere woorden: de decretale geest en letter zijn duidelijk. Zowel de overheid als alle bevoegde erkende instanties kunnen en moeten hun verantwoordelijkheid nemen en optreden als daarvan wordt afgeweken. Daarover gaat het in essentie.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Daniëls, ik versta uw aanvullende vragen, maar, zoals ik gisteren ook in de plenaire vergadering heb gezegd, ik heb soms het gevoel dat ik de eerste minister ben die transparantie au sérieux neemt. Gisteren was er de zaak van de vereiste bekwaamheidsbewijzen. Ik kom uit een situatie waarin zelfs nergens gedefinieerd stond aan welke voorwaarden je moet voldoen om een vereist bekwaamheidsbewijs te hebben. Er is de zaak van de bijscholingen, waar we nu voor het eerst echt ook heel ernstig werk van maken. Er is de toenadering met de inspectie van de levensbeschouwing zelf en het CIO. Ik voel dat de islamitische gemeenschap ook echt inspanningen doet om kwalitatief materiaal aan te reiken. Ik zal dat ook op dezelfde wijze verder doen.

Wat de leerkrachten in kwestie betreft, is er een verschil tussen wat ze privé op websites zetten en wat ze gebruiken in lessen. Voor mij is het volgende dus heel belangrijk, en die vraag is ook gesteld. Er zijn er twee die de leerkracht kunnen opvolgen. Ten eerste is er de directeur. U weet dat. Dat staat ook in onze nieuwe richtlijnen, maar de directies kunnen dat nu al. De directies kunnen zelf in de klas gaan, of een afgevaardigde dat laten doen, om te bekijken of daar tijdens de islamlessen geen zaken gebeuren die strijdig zijn met datgene wat de heer De Meyer daarnet allemaal citeerde. Ook de levensbeschouwelijke inspectie zelf kan ingrijpen. Mij is gemeld dat men daadwerkelijk naar de leerkracht is gegaan, dat men heeft bekeken wat die doet tijdens de les en dat men daar geen strijdigheden heeft gevonden. Ik ga uiteraard zelf niet op bezoek. Het is de inspectie die dat doet. Uw vraag is echter terecht, en ik vind dat we daar ook voldoende aandacht voor moeten hebben, om in te grijpen als dat nodig is, en dat is hier, denk ik, ook gebeurd.

Als ik zeg dat de leerkracht wordt opgevolgd, dan bedoel ik daarmee dat het niet bij een eenmalig bezoek zal blijven, maar dat in de komende periode ook ofwel via de levensbeschouwelijke inspectie of via de klas zelf verder goed zal worden opgevolgd op welke wijze het onderricht gebeurt.

Mijnheer Daniëls, wat dan de leerplannen betreft: ik denk dat die openbaar zijn, dat u die gewoon kunt consulteren. Als dat niet zo zou zijn, dan zullen we u de link doorsturen. Dat moet ik eens bekijken. Ze moeten publiek zijn. Het zal zelfs nog veranderen. Dat weet u. In de toekomst zullen de leerplannen niet alleen publiek moeten zijn, maar er zal ook jaarlijks een verslag moeten worden gemaakt. Dat is ook totaal nieuw voor alle levensbeschouwingen en ik denk dat dat ook de transparantie zeer sterk zal vergroten.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, dank u wel. Ik volg dat u zegt dat iemand dat in zijn privé-tijd heeft gedaan. Ja, dat is waar, maar in die privé-tijd was die natuurlijk ook nog altijd leerkracht islam, die voor de klas staat, was dat zijn overtuiging, heeft hij dat via een platform gedaan en waren het didactische wenken voor leerkrachten islam. Dus om dat zomaar los te koppelen van elkaar...

Het is ook niet omdat die website offline is dat de geest en het gedachtegoed die daarachter zitten, nu offline zijn gehaald, en daar maak ik me meer zorgen over. Ik ben dus blij dat men aanstuurt op die transparantie. Ik denk ook dat dat nodig is. Ik kijk ook naar de leerplannen wat de rooms-katholieke godsdienst betreft. In de opleiding van die leerkrachten zijn er ook zeer duidelijke lijnen. Dat is goed geregeld. Ik denk ook dat de godsdienst in scholen op een goede manier wordt gebracht, open, heel concreet. Tijdens de lessen godsdienst kan er ook over euthanasie worden gesproken, ook als daar vanuit die godsdienst zelf vragen bij zijn. Dat lijken me dus toch minstens elementen die aantonen dat het kan. Ik maak me wel zorgen als dat meer underground gaat, minder zichtbaar is, met afgeschermdes websites en dergelijke. Ik denk echter dat we dat samen van zeer dichtbij zullen volgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over verlenging van de GOK-omkadering (gelijke onderwijskansen) – 1379 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, mijn vraag was ingediend op 6 maart en is dus een tijdje blijven hangen vooraleer ze geagendeerd werd. Misschien is er ondertussen al een oplossing uit de bus gekomen. Maar er zijn toch nog wel vragen die misschien relevant kunnen zijn.

Vanaf 1 september 2002 maakten de bestaande tijdelijke projecten inzake gelijke onderwijskansen plaats voor één Gelijkeonderwijskansendecreet. Met het GOK-decreet wil men speciale aandacht besteden aan kinderen en jongeren uit kans-arme milieus. De bedoeling is kinderen en jongeren de beste kansen te geven om te leren en tegelijk uitsluiting, sociale scheiding en discriminatie tegen te gaan. Scholen met deze doelgroepen kunnen hiervoor een beroep doen op aanvullende lestijden, de GOK-uren.

Na vijf cycli werd vorig schooljaar besloten om geen nieuwe driejarige cyclus op te starten en werd de GOK-omkadering van GOK-cyclus 5 via onderwijsdecreet

(OD) XVII met een jaar verlengd. Er is – of was – ongerustheid op het terrein omdat de GOK-uren in OD XVII nog werden verlengd, maar die verlenging vooralsnog niet terug te vinden was in OD XVIII.

Minister, zullen de GOK-uren dit jaar opnieuw worden verlengd? Staat de verlenging van de GOK-uren ingeschreven in OD XVIII?

Zo nee, komt er dan een nieuwe driejarige cyclus? Zo ja, op welke basis worden de nieuwe GOK-uren dan berekend? Op basis van de leerlingenpopulatie van 1 februari 2014, zoals bij GOK-cyclus 5? Of op basis van de leerlingenpopulatie van 1 februari 2018?

Wanneer weten de scholen hoeveel GOK-middelen ze zullen krijgen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Meuleman, u hebt gelijk. Soms is een beetje tijd ook al een kans om tot een oplossing te komen. *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Maar ik ben niet verantwoordelijk voor de agenda. U weet waarom de vragen niet meer geagendeerd geraakt zijn de laatste zitting voor het vorige reces, namelijk omdat we decreten hebben besproken, wat ook belangrijk was. *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Dit is nu echt iets waarop ik geen vat heb.

Collega's, in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon basis- en secundair onderwijs krijgen scholen die aan bepaalde voorwaarden voldoen ook extra omkadering voor het voeren van een gelijke onderwijskansenbeleid. Dat is de zogenaamde GOK-omkadering.

Die extra omkadering verloopt via een driejarige cyclus. De vorige cyclus werd in OD XVII met één schooljaar verlengd. Het is niet zo dat daarmee de logica van de driejarige cycli uit de regelgeving is weggeschreven.

Ik kan u daar ook nog wat info bij geven. De modernisering van ons secundair onderwijs die start op 1 september 2019, bereikt in de tweede graad zijn beslag op 1 september 2021. Dat betekent dat, als je aan een nieuw financieringssysteem zou werken voor het secundair onderwijs, je idealiter met dat nieuwe systeem kunt starten vanaf 1 september 2021. En dan zou je kunnen bekijken of je de GOK-middelen al of niet zult integreren. Dat betekent dat je nu eigenlijk nog een volledige GOK-cyclus kunt lopen.

Daarom start volgend schooljaar een nieuwe driejarige GOK-cyclus in het voltijds gewoon secundair onderwijs. Daarvoor moet geen nieuwe regelgeving worden uitgewerkt: het kader is er.

Ook in het buitengewoon onderwijs start er een nieuwe driejarige cyclus en moet er geen bijkomende regelgeving worden bepaald. De teldatum voor de nieuwe driejarige GOK-cyclus in zowel het voltijds gewoon secundair onderwijs als het buitengewoon onderwijs zal 1 februari 2018 zijn.

Wanneer weten de scholen wat ze zullen krijgen? Bij de berekening van de GOK-uren moet het Agentschap voor Onderwijsdiensten zich onder meer baseren op het aantal leerlingen met een schooltoelage. De regelgeving bepaalt dat daarvoor de toestand op 15 juni moet worden genomen. De berekening zal dus kort na 15 juni 2018 gebeuren. Dat betekent dat scholen ten laatste vóór 30 juni zullen weten op hoeveel GOK-middelen ze de volgende drie schooljaren zullen kunnen rekenen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Oké, dat is duidelijk, minister. Ik heb daar geen verdere vragen bij.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Het antwoord dat de minister heeft gegeven, is zeer duidelijk en uiteraard ook zeer correct. Maar het neemt niet weg dat de zorg die mevrouw Meuleman formuleerde effectief leeft in een aantal scholen.

Minister, misschien is het toch nuttig dat hierover toch nog eens extra communicatie gebeurt naar de scholen toe? Want het is niet omdat de regelgeving op zich zo duidelijk is, dat iedereen het op dezelfde juiste manier interpreteert.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Elke school krijgt natuurlijk brieven waarop staat welke middelen en uren ze krijgt. Dat zal daar dan op staan.

Diegenen die verspreiden dat het stopt, hebben natuurlijk de onrust veroorzaakt. Ik zou hun dan ook willen vragen om de communicatie te doen dat wat zij hebben verspreid, niet juist is. Dat is niet onbelangrijk. Dat zij dan het signaal geven, zodat wij niet man en paard moeten noemen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: U weet, dat, naar aanleiding van het einde van het schooljaar en het nieuwe schooljaar, het altijd zo is dat we de nieuwe dingen proberen uit te leggen. Collega De Meyer keurt trouwens pas OD-decreten goed als we weten dat alles in orde is voor de start van het schooljaar. Ik probeer mij daar plichtsgetrouw aan te houden. We zijn ons aan het haasten, collega Jos, maar ik moet heel veel ballen tegelijk in de lucht houden.

We zijn met heel veel dossiers bezig, maar we proberen de timing goed te respecteren.

Ik word ook in een aantal scholen geconfronteerd met vragen over de GOK-cyclus. Ik vind dat eigenlijk niet oké. Er is op geen enkele plaats gezegd dat de cyclus zou verdwijnen. Hij is met één jaar verlengd omdat we wilden kijken hoe zich dit koppelt aan de nieuwe financiering. Ik heb het uitgelegd waarom het met één jaar is verlengd en waarom we weer met de volledige cyclus kunnen starten. Ik hoop dat de rust in de scholen terugkeert. Zij die mij de vraag hebben gesteld, heb ik altijd hetzelfde antwoord gegeven. U kunt het verslag van deze commissie ook in uw persoonlijke contacten gebruiken. Ik zal het ook aan de fora waar er nog zorgen zijn, zo meedelen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Ik vind dit een zeer interessante vraag van mevrouw Meuleman. Ik ben ook blij dat het verder wordt opgevolgd.

In het basisonderwijs is dit al volledig geïntegreerd. Men heeft er vele jaren over gedaan om dit volledig te integreren in de werking van het basisonderwijs. Er wordt vaak de opmerking gemaakt dat de kloof bij de overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs soms zeer groot is. Ik vind ook dat we daar in het secundair onderwijs heel hard op moeten blijven inzetten, want anders gaat er heel wat werk van de voorbije tien tot vijftien jaar in het basisonderwijs verloren. Ik vind het terecht dat daar hard op wordt ingezet. Er moet duidelijke communicatie zijn naar de secundaire scholen dat dit wordt voortgezet.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Vandenberghe, u hebt net iets heel belangrijks gezegd. In het lager onderwijs is het geïntegreerd. Ik zou dat ook graag willen bereiken in het secundair onderwijs. Dat moet wel gebeuren op een moment dat een moment is. Het is ook een hele discussie hoe dit moet gebeuren. Het gebeurt dus het best op het moment dat in de tweede graad de nieuwe matrix wordt ingevoerd. We kunnen nu nog een volledige cyclus doen, maar eigenlijk zou ik ook liever zien dat men komt tot een geïntegreerd systeem. Dat is de reden waarom we met één jaar hebben verlengd en nog een cyclus doen. Het debat daarover moet nog worden gevoerd. Hoe het zal gebeuren, moet nog worden uitgeklaard. Ik vind het niet onbelangrijk dat u verwijst naar hoe het is in het basisonderwijs.

Afschaffen is dus niet aan de orde.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de plaats van onderwijsberoepen in de classificatie van zware beroepen – 1392 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, mijn vraag in verband met de onderwijsberoepen in de classificatie van zware beroepen wat betreft de pensioenen dateert van 7 maart 2018. Ondertussen is er wel wat evolutie in dit dossier, maar ik zal me houden aan de vraag zoals ik ze heb ingediend.

Op 18 januari 2018 kwam in deze commissie mijn vraag aan bod over de eventuele opname van onderwijs in de lijst van zware beroepen. Voor de berekening van de datum waarop men ten vroegste met pensioen kan gaan, werd tot op heden gebruikgemaakt van verschillende tantièmes.

De datumberekening met tantièmes wordt afgeschaft en in plaats daarvan komt voor een eventuele vroegere pensioendatum de voorwaarde dat een beroep geklasseerd zou worden als 'zwaar beroep'. Voor de klassering als zwaar beroep zijn vier criteria afgebakend: belastende arbeidsomstandigheden door fysieke inconvenïënten verbonden aan de werkomgeving of door lichamelijke belasting, belastende werkorganisatie, belastend vanwege verhoogde veiligheidsrisico's en belasting van mentale of emotionele aard.

De nota over zware beroepen werd door federaal minister van Pensioenen Bacquelaine voorgesteld in de Bijzondere Pensioencommissie op 26 oktober 2017. De principes worden uitgewerkt in een federaal wetsontwerp.

Verscheidene media hebben ondertussen al aangegeven dat minister Bacquelaine het criterium 'belasting van mentale of emotionele aard' niet ziet als een voldoende criterium op zichzelf. Het zou enkel als verzwarende omstandigheid meespelen in de beoordeling van de andere drie criteria. Eigenaardig genoeg was dit zelfs al te lezen in de online berichtgeving van Het Laatste Nieuws van 16 januari. Op 27 februari meldde de website van de VRT dat minister Bacquelaine de regeringspartners opriep om tot een effectief akkoord te komen over de zware beroepen. In het bericht werd ook letterlijk vermeld dat stress op zich niet zou volstaan als criterium voor een zwaar beroep.

Het is duidelijk dat de lijst van zware beroepen nog niet finaal is afgebakend. Er zijn echter ook belangrijke aanwijzingen dat het vierde criterium in verband met stress en emotionele belasting ondertussen niet meer als voldoende beschouwd

wordt voor de klassering als zwaar beroep. Hebt u daarover ondertussen meer informatie? Klopt het dat het vierde criterium op zich niet volstaat? Wat betekent dat voor de onderwijsberoepen als geheel?

Op de vergadering van 18 januari stelde u letterlijk: "Eventuele budgettaire opbrengsten naar aanleiding van de hervorming inzake zware beroepen in de publieke sector moeten integraal worden geherinvesteerd in de toekomstige regeling voor de publieke sector. De bedragen mogen niet wegvloeien. Eventuele budgettaire opbrengsten – door de afschaffing van de voordelige tantièmes – bij beroepsgroepen van een gefedereerde entiteit, bijvoorbeeld de Vlaamse Gemeenschap, moeten in de toekomstige regeling worden geherinvesteerd in beroepsgroepen van diezelfde gefedereerde entiteit. Tantièmes wegnemen, heeft natuurlijk een enorme impact op leerkrachten. Dat geld mag niet naar een federale groep gaan, maar moet terug worden geherinvesteerd." Is dat mogelijk als het onderwijs niet volledig als zwaar beroep zou worden geklasseerd?

Blijkt uit het overleg tussen de Vlaamse Regering en de federale minister van Pensioenen dat er binnen Onderwijs verschillende beroepscategorieën gemaakt zullen worden wat pensioenen betreft? Zo ja, in hoeverre wordt u betrokken bij de indeling en klassering van die beroepsgroepen? Welk effect is in die context in de indeling te verwachten? Wat kan als effect verwacht worden voor de berekening van de vroegste pensioendatum en van het pensioenbedrag?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Meyer, ook hier kan een beetje tijd ervoor zorgen dat er al een beetje duidelijkheid is. Mevrouw Meuleman, u ziet dat u niet alleen bent. *(Gelach)*

Het voorontwerp van wet is op 4 april 2018 door de Federale Regering voor de eerste keer goedgekeurd. Dit voorontwerp van wet legt inderdaad een aantal elementen vast die bepalend zijn voor de zwaarte van een functie en die een functie moet omvatten om te kunnen genieten van een erkenning als zware functie.

De elementen bepalend voor de zwaarte van een functie zijn: belastende arbeidsomstandigheden door fysieke inconvenienten verbonden aan de werkomgeving of door lichamelijke belasting, belastende werkorganisatie, belasting wegens verhoogde veiligheidsrisico's en belasting van mentale of emotionele aard.

Het voorontwerp van wet verduidelijkt de manier waarop de lijst moet worden opgemaakt van de functies die een of meerdere elementen bevatten die bepalend zijn voor de zwaarte ervan. Wat betreft de effecten is in het ontwerp opgenomen dat het vierde criterium, namelijk belasting van mentale of emotionele aard, enkel meetelt in combinatie met een ander criterium. Er moet dus ook een van de andere drie criteria meespelen.

De op te stellen lijst moet per functie aangeven of de functie een of meerdere van de vier elementen bepalend voor de zwaarte ervan, bevat. Deze lijst kan enkel worden opgemaakt in nauw overleg met de vertegenwoordigers van de personeelsleden. Zo is opgenomen dat deze lijst zal worden vastgelegd bij een in ministerraad overlegd koninklijk besluit, op voorstel van de minister bevoegd voor de pensioenen van de publieke sector en mits het akkoord van een of meerdere delegaties van de vakorganisaties in het Comité A.

Uw twee volgende vragen zal ik samen beantwoorden. Het dossier van de zware beroepen werd uitvoerig besproken in de Commissie voor Pensioenen van de Publieke Sector, waarin ook de Vlaamse Regering is vertegenwoordigd. Bij deze bespreking heeft de Vlaamse Regering onder meer een aantal belangrijke standpunten ingenomen. Ik heb die hier al een aantal keren toegelicht. Ik zal dat niet

nog eens doen. De Vlaamse Regering is van oordeel dat de vier categorieën een goede basis vormen. U weet dat de Vlaamse Regering ook uitspraken heeft gedaan over de eventuele budgettaire opbrengsten en dat die niet van Vlaanderen naar het federale niveau kunnen worden verhuisd. Ze moeten worden geherinvesteerd. We vragen ook een aantal overgangsmaatregelen die heel belangrijk zijn.

U weet dat als er een beslissing wordt genomen de tantièmes die in het onderwijs bestaan, zouden worden afgeschaft. De afschaffing van die tantièmes heeft op alle leerkrachten een onmiddellijk effect. We moeten zeer goed kijken op welke manier we daarmee omgaan. Het is belangrijk om te onderstrepen dat het wetsontwerp pas in werking treedt als de lijst van de zware beroepen er is. Dus, als er geen akkoord is over de lijst, gaat de afschaffing van de preferentiële tantièmes niet door.

Er is veel ruimte gegeven aan de minister van Pensioenen om te onderhandelen en ik vind dat zeer goed. De zorgen die binnen de verschillende sectoren binnen Onderwijs bestaan, heb ik persoonlijk aan de minister overgemaakt. Ze maken ook deel uit van het politieke en sociale debat. Ik stel voor dat we nu ruimte geven aan het overleg zoals is afgesproken binnen de Federale Regering.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, u hebt op een goede manier de stand van de regelgeving geschetst. Het standpunt van de Vlaamse Regering is een duidelijk standpunt. Binnen deze commissie hebben we al meermaals gezegd dat we dit een goed standpunt vinden.

We weten anderzijds dat er binnen de sector, binnen het onderwijsveld bij een aantal mensen begrijpelijkerwijze een aantal zorgen aanwezig zijn. Ze rekenen op de alertheid van de minister van Onderwijs. Ik probeer daar steeds op de meest positieve manier op te antwoorden als ze mij die vraag stellen. Maar de grote zorg is natuurlijk wanneer dit zal worden gefinaliseerd. U stelt terecht dat er ruimte moet worden gegeven aan het politieke en sociale overleg. Er wordt wel regelmatig de vraag gesteld wanneer dit wordt gefinaliseerd. Dat is een zeer begrijpelijke en terechte zorg.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Eén zaak waar mensen inderdaad wakker van liggen, zeker diegenen die al iets ouder zijn maar ook diegenen die starten in het onderwijs, is hun pensioen. Alle partners die daarin betrokken zijn, moeten dus zorgen dat ze daar heel bewust en voorzichtig mee omgaan. Want het is natuurlijk jammer dat mensen eerst ongerust worden gemaakt, om ze dan nadien gerust te stellen. Wat ben je daarmee aan het doen?

We moeten bovendien goed opletten dat, als we alle maatregelen samen nemen, we blijven realiseren wat deze regering – er zijn ook een aantal partijen die in de Federale Regering samen zitten – doet wat ze altijd heeft gezegd, namelijk dat men niet minder pensioen zal hebben. Ik wil dan toch op de eerlijkheid der getallen wijzen. Het pensioen is het bedrag dat je krijgt als je met pensioen bent. Je kunt stoppen op de leeftijd van 65 jaar en vanaf dan pensioen krijgen of je kunt tot 67 jaar werken en dan pensioen ontvangen. Dan zijn er die zeggen dat je twee jaar minder pensioen hebt en dus minder pensioen hebt. Ja, allicht. Maar als inkomen moet je er wel het loon bij tellen dat je hebt ontvangen tussen je 65e en je 67e, want het is niet zo dat je tussen je 65e en je 67e niets hebt gekregen. Je hebt wel iets gekregen. Daar wil ik dus toch wel wat eerlijkheid in het debat vragen.

Ik wil ook nog op iets anders wijzen, collega's, wat mij niet onbelangrijk lijkt, en wat ik ook tegen leerkrachten zeg. De strijd om wegens een zwaar beroep twee jaar vroeger te kunnen stoppen, is geen antwoord op de uitdagingen in onderwijs.

Het is niet zo dat mensen een burn-out krijgen op hun 65. Ze vallen op hun 30, 35 of 40 uit door allerlei factoren, onder andere planlast, de samenstelling en uitdaging van een klas, zaken van het M-decreet – dat zijn de zaken die het beroep zwaar maken – en de afwezigheid van kinderverzorgsters in het kleuteronderwijs, en zo kan ik nog wel even doorgaan. Ik denk dat we daar ook op moeten inzetten. We moeten opletten dat we ons niet blind staren op het einde van de carrière. Dat is voor de N-VA niet onbelangrijk om mee te nemen: om niet enkel op het einde van de loopbaan te focussen, maar ook maatregelen te nemen tijdens de loopbaan.

Minister Hilde Crevits: Ik heb akte genomen van de opmerkingen hier. Ik vind het van belang om de discussie nog eens te laten voeren. Ik probeer dat heel omzichtig te doen, wel wetend, mijnheer Daniëls, dat het beroep van leerkracht nog om heel veel andere dingen draait dan het einde van de loopbaan. Maar er zijn tijdens deze legislatuur al maatregelen genomen die ingrijpen op het statuut van leerkracht. Denk aan de diplomabonificatie waar we een heel debat over hebben gevoerd. Diplomabonificatie is oké, maar je moet hetzelfde pensioenbedrag kunnen houden en dan is daar ook wat aan gewijzigd. Dus er komt wel wat af op die leerkrachten, zeker als we de tantièmes gaan schrappen. Ik was ook verwonderd dat dit zo gevoelig ligt bij de mensen. Ze zeggen dat ze om een bepaalde reden in het beroep gestapt zijn.

Ik was niet van plan om dat hier te zeggen, maar een element dat ik hier nog niet heb gehoord in de discussie over zware en niet zware beroepen, is dat we rekening zullen moeten houden met overgangsmaatregelen en met het gendereffect. Er zijn veel vrouwen die lang geleden beslist hebben om een deeltijdse carrière te nemen en zorgtaken op te nemen in het gezin. Als we nu alles gaan veranderen, mogen we niet gaan snijden in de verwachtingen van die mensen voor later.

Het is een heel gevoelige discussie waar elke leraar in Vlaanderen, zowel in het hoger als in het kleuteronderwijs, bij betrokken is, omdat het samenhangt met de maatregelen inzake de tantièmes. Vandaar ga ik ermee akkoord, collega's, dat het lerarenberoep veel meer is dan de pensioenleeftijd, maar dit is wel een vrij gevoelig thema omdat het ingrijpt of kan ingrijpen in een carrière.

Nogmaals, ik heb uw opmerkingen gehoord. Mijn vraag is vooral om de onderhandelingen kansen te geven. Ik heb begrepen dat de werkgevers en de vakbonden met vrij veel zorg aan het onderhandelen zijn en met verantwoordelijkheidszin voor de toekomst. De pensioenen moeten natuurlijk betaalbaar blijven.

Jos De Meyer (CD&V): Het is evident dat we niet enkel focussen op het einde van de loopbaan. Mijn vraag ging specifiek over dit element van de pensioenen.

Ik hoop dat ik de woorden van de heer Daniëls niet moet begrijpen als een pleidooi voor het volledige onderwijsveld: als ze een volledig pensioen wensen, dat ze per definitie tot hun 67 moeten werken.

Minister, ik ben wel tevreden dat u even de aandacht vroeg – zeer terecht trouwens – voor de velen die in het onderwijs deeltijds werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Celis aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over fysieke en verbale agressie tegen leerkrachten – 1412 (2017-2018)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, mijn vraag gaat over verbale en fysieke agressie tegen leerkrachten. Dat is niet alleen mijn stokpaardje, het is een element dat het beroep bijzonder zwaar kan maken, voor sommigen althans.

Op 19 februari berichtte Belga over de dalende cijfers van gevallen van agressie tegen leerkrachten. Terwijl het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) in 2016 nog 81 gevallen van agressie registreerde, was dat cijfer in 2017 gedaald tot 59. Volgens AGODI is dit het op één na laagste cijfer sinds 2010. Het is heel fijn om dat te vernemen.

Ondanks die positieve cijfers is er op het werkveld een toenemende ongerustheid over de verbale en fysieke agressie tegen leerkrachten door leerlingen en zelfs ouders. Dit kwam ook tot uiting in een artikel van De Morgen op 2 maart en een uitgebreid artikel in Humo op 27 februari, waarin leerkrachten getuigden over de schrijnende incidenten waarmee ze worden geconfronteerd. Een leerkracht getuigde dat ze tegen de muur werd geduwd en enkele stompen in de maag kreeg. Een andere leerkracht getuigde over de verwijten, de persoonlijke beledigingen, en zelfs doodsb bedreigingen die ze van leerlingen ontving. Leerkrachten die hiermee te maken kregen, maken een bijzonder moeilijke periode door. Om deze reden is het noodzakelijk dat zij alle nodige ondersteuning krijgen van hun directie.

Ondanks het feit dat de meerderheid van de scholen correct reageert op geweldincidenten, ligt er bij verschillende scholen duidelijk nog veel werk op de plank. Een aantal leerkrachten gaf in het artikel aan dat ze nauwelijks ondersteuning kregen van hun directeur of toegang kregen tot aangepast werk. In sommige gevallen werd het probleem zelfs onder de mat geveegd of werd de verantwoordelijkheid bij het slachtoffer gelegd. Dan staat men helemaal met de rug tegen de muur.

Minister, wat is uw reactie op de getuigenissen in die artikels? Krijgt u eveneens signalen dat leerkrachten steeds meer te maken krijgen met fysiek en verbaal geweld? Merkt u dat er in sommige scholen waar dergelijke incidenten vaak plaatsvinden een soort gewenning ontstaat waardoor de tolerantiegrens bijzonder hoog komt te liggen?

Uit het artikel blijkt dat AGODI enkel de cijfers registreert van incidenten waarbij een proces-verbaal werd opgemaakt. Wie niet kiest voor een proces-verbaal of als het zo ver niet komt, zit niet in de cijfers. Ik vermoed dus dat het aantal geweldincidenten in de realiteit hoger ligt. Welke inspanningen kunt u leveren om de registratie van zowel lichte als zware geweldincidenten te verbeteren en de drempel voor slachtoffers om incidenten te melden, te verlagen? Welke rol moeten de comités voor preventie en bescherming op het werk volgens u spelen in het registreren en opvolgen van deze klachten? In hoeverre zult u ervoor zorgen dat er door de preventieadviseurs correct wordt ingespeeld op incidenten?

Welke inspanningen zult u leveren om scholen meer te begeleiden in hun preventieve en repressieve aanpak tegen geweldincidenten door leerlingen en ouders?

Welke maatregelen zult u nemen om ervoor te zorgen dat leerkrachten die worden geconfronteerd met geweldincidenten, de professionele en gepaste begeleiding krijgen waarop ze recht hebben en nadien – als dat mogelijk is – toegang krijgen tot aangepast werk? Wat is de impact van deze incidenten op medeleerlingen en collega's en op welke ondersteuning moeten zij kunnen rekenen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Celis, dat is een zeer indrukwekkende vragenlijst, maar het is een understatement dat dit een van uw stokpaardjes is.

Zoals u zelf stelt in de inleiding van uw vraag, stelt AGODI een daling vast van het aantal aangiftes van agressie. De cijfers van 2017, namelijk 59, zijn inderdaad de op één na laagste sinds 2010. In 2007 werden zelfs nog 120 gevallen van agressie geregistreerd. Het gaat hier – zoals u zelf ook aangeeft – enkel om aangiftes van arbeidsongevallen naar aanleiding van agressie. Uiteraard ben ik verheugd dat de cijfers zijn gedaald. Ik heb al eerder gesteld dat we voorzichtig moeten zijn met conclusies over zowel stijgingen als dalingen van deze cijfers. Ze geven hoogstens een indicatie. Ik was zeer ongelukkig dat vorig jaar de stijging plots de cover van de kranten was. Zoiets geeft een foute indruk. De link werd ook gelegd met problematieken van kinderen. Ik vond dat niet oké. Nu hebben we een daling en is dat een fait divers. We moeten daar genuanceerd mee omgaan, dat is mijn conclusie, en ik vind dat elk geval van agressie er één te veel is, laat dat duidelijk zijn.

Agressie is een maatschappelijk fenomeen waarmee contactberoepen zoals leerkrachten worden geconfronteerd. Iedereen moet er binnen zijn verantwoordelijkheden mee voor zorgen dat agressie nooit wordt getolereerd en moet meewerken aan een warm schoolklimaat waarin grensoverschrijdend gedrag zoveel mogelijk vermeden wordt.

Het melden en registreren van agressie is een belangrijke stap als we dat doeltreffend willen aanpakken. Op die manier krijgen scholen een beter inzicht in de aard en omvang van agressie en kunnen ze hun beleid evalueren en preventie maatregelen ontwikkelen of bijstellen.

Het is een wettelijke verplichting om een register van gevallen van agressie bij te houden. Hierin komen ook de verklaringen van personeelsleden over feiten van agressie en pesterijen. Tenzij het personeelslid toestemming geeft, wordt zijn identiteit niet vermeld. Ofwel de vertrouwenspersoon, ofwel de interne preventieadviseur houdt het register bij. Zij en het schoolbestuur hebben toegang tot het register.

In het comité voor preventie en bescherming op het werk worden de geregistreerde gevallen van agressie besproken en worden maatregelen voorgesteld om agressie of andere vormen van grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor een integraal preventiebeleid.

De verplichtingen die gelden voor alle werkgevers, zijn beschreven in de federale welzijnswetgeving. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de uitbouw van een preventie- en veiligheidsbeleid tegen elke vorm van grensoverschrijdend gedrag en voor het nemen van maatregelen.

Onze onderwijsinstellingen geven ondersteuning en wij doen dat ook. Ik heb een aantal initiatieven genomen. Zo werd eind 2015 de brochure 'Werken aan een verbindend schoolklimaat' verspreid. Ik heb daar al over gesproken. Er is de ad-hocwerkgroep 'psychosociale risico's in onderwijs', waarover ook al veel uitleg is gegeven. Ze hebben daar initiatieven voorgesteld en uitgewerkt.

Specifiek voor schoolbesturen en directies is er op de website een beleidsplan ter bevordering van het welzijn en welbevinden in onderwijs opgenomen. Het is heel belangrijk dat we die linken leggen. Er zijn de vertrouwenspersonen. U weet dat ik al enkele jaren investeer in opleidingen voor vertrouwenspersonen. In 2016 en 2017 konden in totaal 160 vertrouwenspersonen aan de opleiding deelnemen. Ik ben nu een nieuwe reeks opleidingen gestart, die hebben plaatsgevonden van januari tot en met maart. Er zijn opnieuw tachtig vertrouwenspersonen opgeleid. We organiseren netwerkmomenten voor vertrouwenspersonen, zodat ze de zaken die ze meemaken, geanonimiseerd kunnen delen met elkaar en good practices kunnen uitwisselen.

Leerlingen kunnen een beroep doen op de leerlingenbegeleiding. Met dank voor uw goedkeuring gisteren, start het nieuwe decreet Leerlingenbegeleiding op 1 september 2018. Ik was gisteren toevallig in Torhout op een initiatief waar heel wat schooldirecties aanwezig waren. Ik stelde vast dat men het nieuwe decreet au sérieux neemt. De leerlingenbegeleiding gaat nadenken over de implementatie en vooral in het secundair onderwijs zal dat effecten hebben. Dat is een goede zaak, mevrouw Celis. Het kan preventief werken om pesterijen en agressie tegen te gaan. Als gespecialiseerde hulp nodig is, kan het CLB via zijn draaischijffunctie de leerling begeleiden naar de welzijnssector, een arts of anderen zoals slachtofferhulp.

Personeelsleden kunnen onder andere terecht bij de vertrouwenspersonen of een beroep doen op de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk. De scholen kunnen worden ondersteund door de pedagogische begeleidingsdiensten om het welbevinden te bevorderen.

De mogelijkheid tot aangepast werk wordt beschreven in de omzendbrief van 2006. Die geeft een overzicht van de mogelijkheden die binnen de onderwijswetgeving bestaan om aangepast of ander werk op te nemen, een issue dat momenteel zeer actueel is, bijvoorbeeld als men ziek is geweest. Onderwijs is eigenlijk een voorloper inzake de mogelijkheden om minder of op een andere manier te werken.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord

Vera Celis (N-VA): Minister, inderdaad, elk geval van agressie is er één te veel. Spijtig genoeg gaan we dat in deze samenleving niet kunnen vermijden. Als voorzitter van de politiezone en ondervoorzitter van de veiligheidszone in Geel ondervind je natuurlijk dat er politieel een onderscheid wordt gemaakt tussen kleine en grote criminaliteit. Het slachtoffer van kleine criminaliteit is wel evenzeer een slachtoffer, ook al heeft dat in de opvolging en begeleiding minder prioriteit. Er is zeker iets voor te zeggen.

Ik zie dat we inzake een deel van het waarde- en normenkader dat wordt gehanteerd binnen onderwijs een vergelijking kunnen maken. Alle elementen registreren die met agressie te maken hebben in zo'n register vind ik bijzonder waardevol. Er zal wel een verschil zijn in cultuur inzake het bijhouden van zulke registers bij de onderwijsinstellingen. Minister, komt de inspectie daar regelmatig op terug? Controleert zij of dat wordt bijgehouden? Is dat hier in orde van grootte vergelijkbaar met andere scholen? Heeft de inspectie daar een punt om te controleren en bij te sturen waar nodig?

Uiteraard zijn er de verplichtingen vanuit de federale welzijnswetgeving. Daar hebt u in uw vorige antwoord ook al uitvoering naar verwezen. Dat klopt.

Wat ik minder in uw antwoord heb gehoord, is de verantwoordelijkheid van de ouders. Ik denk dat we daar zeker ook nog verder op moeten inzetten. Een norm- en waardenkader dat in een school moet worden gehanteerd, moet uiteraard kunnen worden doorgetrokken in een thuissituatie, of vanuit een thuissituatie moeten een aantal zaken worden meegegeven zodat het evident is dat men dat niet doet binnen de school. Ik denk dat we wat dat betreft zeker ook nog een rol te vervullen hebben. Gezinssituaties kunnen zeer complex zijn. Tijdens de uren dat de kinderen in de school zijn, kan er gedrag worden vertoond dat absoluut niet te tolereren is.

Dat zal een problematiek zijn die we heel goed verder moeten opvolgen. Zoals ik daarjuist zei, zal dat in onze maatschappij hoe langer, hoe meer voorkomen. Ik denk dat het zeer belangrijk is dat we vanuit een onderwijssituatie zeker aan leerlingen en ook aan ouders een signaal blijven geven dat bepaalde dingen, zoals agressietoestanden, absoluut niet worden getolereerd.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Voorzitter, ik wou zeker nog even ingaan op het laatste dat collega Celis heeft gezegd. Er zijn deze week een aantal krantenartikels verschenen waarin kinderpsychiater Peter Adriaenssens ook zijn mening en visie daarover gaf. Ik denk dat hij de nagel op de kop slaat als hij zegt dat jongeren inderdaad, door de opvoeding die ze krijgen, zich thuis, maar ook in de scholen veel vrijer voelen om zich te uiten, zowel verbaal als fysiek, om hun mening te zeggen. Als ouders bemoedigen wij onze kinderen. We zeggen ook van kleins af altijd hoe fantastisch en hoe geweldig ze het doen hier en daar, en nemen daardoor soms misschien te weinig de rol van berispende ouder op ons, die het kind ook op zijn plaats moet zetten. Ook in het onderwijs gebeurt dat. We hebben de filosofie dat er veel meer vanuit het kind moet gebeuren. Er wordt ook veel meer in groep gewerkt. Er wordt in het onderwijs ook op veel andere manieren lesgegeven, waardoor de autoriteit van de leerkracht soms ook een beetje op een lager peil komt te staan, waardoor de kinderen misschien niet zozeer de macht hebben, maar toch wel de kracht voelen die ze binnen het lesgebeuren krijgen, zodat het evenwicht met die autoriteit misschien hier en daar toch wel een beetje op een verkeerde manier aan het kantelen is. Ik wou dus de visie van kinderpsychiater Adriaenssens toch ook wel zeker mee in dit debat inbrengen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik denk dat collega Celis een zeer belangrijk onderwerp aansnijdt. Er is iets dat nog niet of iets te weinig is aangehaald, maar dat daar ook mee te maken heeft. Deze week waren er de cijfers van de CLB's dat per dag veertien kinderen van school worden gestuurd. Dat hangt heel dikwijls samen met die agressie. Dat is heel dikwijls naar aanleiding van situaties van agressie, tegen leerlingen, maar ook tegen leerkrachten. Ik hoor dan heel dikwijls zeggen dat de scholen dat moeten oplossen, maar ik stel ook vast, zoals mijn collega's ook aanhalen, dat de oplossing in dezen soms niet in de scholen ligt, maar ook bij de verantwoordelijkheid van de ouders. Ja, het is geen goed idee om kinderen zomaar van school te sturen, maar ik kan u garanderen dat een school niet zomaar begint aan die procedure om een jongere van school te sturen, en het is niet zo dat die jongere dan op straat komt te staan, want de regelgeving zegt dat die een andere school moet hebben voor je dat kunt doen. Ook dat is echter een signaal dat er een grens wordt overschreden ten opzichte van onze leerkrachten, en ten opzichte van medeleerlingen, want we mogen ook niet vergeten dat medeleerlingen dit alles zien gebeuren. Die zitten óók in die klas. Ik denk dus dat we niet zomaar mogen zeggen dat kinderen niet langer verplicht van school moeten veranderen. Ik zou het eigenlijk zo moeten zeggen: het is niet van school sturen, maar verplicht van school moeten veranderen. De ouderlijke verantwoordelijkheid is, zoals de collega's hier aanhalen, inderdaad een niet onbelangrijk gegeven, dat we opnieuw wat meer in de spotlights mogen zetten, om die leerkrachten ook wat ruggensteun te geven.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Wat die ouderverantwoordelijkheid betreft: als je kijkt naar de manier waarop ik me de voorbije jaren heb opgesteld, dan denk ik niet dat ik de debatten over de ouderverantwoordelijkheid ontloop.

Ik herinner me twee momenten waarop mijn mailbox is overgelopen. De eerste keer was voor mij heel speciaal, toen ik vond dat het zindelijk worden van kleuters óók, met de nadruk op 'ook', een verantwoordelijkheid van de ouders was. Ik ben er toen heel hard van geschrokken hoeveel mensen vinden dat dit een exclusieve verantwoordelijkheid van de school is. Ik bespaar u de reacties. *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Mijn mailbox, mevrouw Meuleman. Tenzij u erin kunt. (*Gelach*)

De inhoud is me toch bijgebleven, wat veeleer uitzonderlijk is in mijn geval: mijn harde schijf is zeer slecht ontwikkeld, en ik probeer die ook niet te ontwikkelen.

Als het dus gaat over ouderverantwoordelijkheid, dat is een gevoelig punt en zeer correct. Ik wil daar echter één nuance aan toevoegen: het is wat mij betreft nooit de schuld van een kind als ouders hun verantwoordelijkheid niet of te weinig nemen. Als een kind geen structuur krijgt thuis – zie Peter Adriaenssens in de krant – dan kan je dat het kind op zich niet verwijten. Dan moet je bekijken, samen met de school en Welzijn, waarmee de banden ook nog wat strakker worden aangehaald, op welke manier die structuur dan toch wel een beetje kan worden geboden.

Ik vond het heel goed dat Peter Adriaenssens een statement maakte over discipline en over het kader dat een kind nodig heeft. Velen van ons zijn ouder. Ik heb ook bij mij vastgesteld dat het werkt als je duidelijke afspraken maakt. Ik vind ook dat op school duidelijk afspraken mogen, dat er een kader mag worden meegegeven aan jongeren van 'hierbinnen bewegen we ons en over bepaalde lijnen ga je niet'. Dat zeggen we misschien ook wat te weinig. Dat is dus geen enkel probleem. Ik denk dat veel scholen ook succes boeken met zo'n aanpak, en dat is een goede zaak.

Mevrouw Celis, om op uw vraag over de inspectie te antwoorden, ik denk wel dat het nieuwe kader van onze inspectie hefboomen biedt. De inspectie gaat niet langer door de school om te controleren of alle eindtermen worden gehaald, maar gaat ook kijken naar het globale kwaliteitsbeleid van de school en hoe die omgaat met het bieden van onderwijs aan kinderen. Ik denk dus dat dit wel goede hefboomen zijn. Gaat dat dan over het bijhouden van lijsten? Dat kan een element ervan zijn, maar ik verwacht veel: omdat men meer de methode gaat bekijken die een school hanteert, zal dit ook inherent moeten worden aan het beleid van een school. Dat is voor mij echt relevant, dus ik denk wel dat we ter zake ook stappen voorwaarts zullen hebben gezet in de toekomst, maar het is sowieso een strijd die we samen moeten voeren. Ik vind het ook heel interessant om ook eens de vergelijking te maken: heeft het leidinggeven in een school een effect op het al dan niet kunnen ontstaan van voedingsbodems die kunnen leiden tot agressie? Dat zijn zaken waarnaar wij op dit ogenblik echt ook actief onderzoek aan het voeren zijn, en waarvan ik ook hoop dat het beter wordt in de toekomst. Maar nog eens, het kind mag nooit het kind van de rekening zijn in zulke discussies, en dat maakt het voor het onderwijs zo complex, omdat je toch goed onderwijs wilt geven, ook als een kind voor een stuk ontworteld is.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Vera Celis (N-VA): Minister, ik heb twee dingen gehoord in uw antwoord waar ik eigenlijk heel tevreden mee ben, die ik heel fijn vond. Ik denk ook dat er inderdaad hefboomen zitten in de nieuwe mogelijkheden die de inspectie krijgt, natuurlijk om ondersteunend te zijn. Het gaat niet over het aanvinken van een lijst, over de vraag of je iets hebt gezien of niet gezien. Het gaat over wat daarmee gebeurt op het terrein, over wat er in de diepte kan gebeuren om geweld en agressie binnen de scholen te vermijden.

Als het gaat over de verantwoordelijkheid van de ouders, als er waarden en normen zijn waar een school voor staat en leerkrachten alle dagen werken om die te bereiken, en ouders trekken tegelijkertijd mee aan dat zeel om dat waarden- en normenkader op die kinderen en jongeren over te brengen, dan kan er resultaat worden geboekt. Als er echter contradicties zijn ter zake... Ik deel uw bezorgdheid en uw mening dat zeker een kind niet verantwoordelijk kan worden gesteld, maar het is wel helemaal fout als een onderwijsinstelling al niks gaat doen met

een feit dat daar is gebeurd uit schrik om in een juridische procedureslag te verzeilen of een enorme confrontatie met ouders te krijgen en een massa agressie terug te krijgen. Dat is natuurlijk ook niet wat je wenst. Ter zake zou er echt een synergie moeten zijn tussen ouders, leerkrachten en de school. Vermoedelijk zal het op heel veel plaatsen ook zo zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over inclusief onderwijs voor kinderen met een beperking uit kwetsbare gezinnen
– 1423 (2017-2018)**

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Het Kinderrechtencommissariaat publiceerde onlangs zijn alternatief rapport bij het VN-Kinderrechtencomité in Genève. Ook onderwijs kwam daar aan bod. De kinderrechtencommissaris wijst op het gevaar van een nieuwe sociale segregatie, waardoor inclusief onderwijs een exclusieve aangelegenheid dreigt te worden. Een van zijn aanbevelingen luidde: "Zorg dat kinderen de individuele begeleiding of therapie die ze door hun beperking nodig hebben, ook kunnen krijgen in het kader van inclusief onderwijs zodat toegang tot inclusief onderwijs niet afhankelijk is van de financiële draagkracht of het sociale netwerk van de ouders."

Voor sociaal kwetsbare ouders is de stap naar inclusief onderwijs vaak lastig, omdat de therapieën – logopedie, kinesithérapie enzovoort – die hun kind in het buitengewoon onderwijs tijdens de schooluren kan krijgen, in het gewoon onderwijs niet inbegrepen zijn. De ouders moeten die therapie dan zelf buiten de schooluren georganiseerd krijgen, vaak op eigen kosten. Dat is zeker voor ouders van sociaal kwetsbare gezinnen zeer moeilijk.

Er zijn leerlingen met een heel duidelijke nood aan logopedie en kinesithérapie, waar binnen het buitengewoon onderwijs meestal gratis aan wordt tegemoetgekomen. Binnen het gewoon onderwijs stoten die leerlingen echter op een reeks knelpunten die verband houden met regelgeving, zowel op Vlaams als op federaal niveau. Waarover gaat het? Kinesithérapie en logopedie kunnen niet tijdens de schooluren, behalve indien ze aan school verbonden zijn en voor specifieke doelgroepen. Er is discussie over of logopedie en kinesithérapie in de klas kunnen, wat soms de meest aangewezen benadering is, bijvoorbeeld kinesithérapie tijdens de lo-les, logopedie als ondersteuning in de klas. Er is soms regelgeving die die therapieën, of de terugbetaling ervan uitsluit wegens te strikte maatstaven: de ene keer is het IQ bijvoorbeeld te hoog, de andere keer is het IQ te laag. De behandeling of terugbetaling is vaak ook beperkt in de tijd. De regelingen inzake de terugbetaling van logopedie en kinesithérapie zijn ontstaan ten tijde van het duale systeem van gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs. Zelfs als er een terugbetaling is, is die maar gedeeltelijk. Die is ongeveer de helft van de kostprijs, en dus voor kansarmen onvoldoende om er gebruik van te kunnen maken. In veel gebieden is er ook te weinig qua logopedie. Wachttijden van twee jaar zijn niet uitzonderlijk.

Ook het probleem inzake de medische handelingen staat inclusief onderwijs in de weg. Ik citeer uit het Uniarapport over inclusief onderwijs van juni 2016: "Het gewoon onderwijs beschikt niet over een interdisciplinair personeelskader, in tegenstelling tot het buitengewoon onderwijs. Sommige redelijke aanpassingen vereisen echter de tussenkomst van disciplines zoals logopedie, kinesithérapie en

ergotherapie. Andere redelijke aanpassingen vereisen dan weer het stellen van een medische handeling. Scholen weigeren om zulke aanpassingen toe te passen omdat er voor het onderwijzend personeel geen wettelijk kader is voor het stellen van courante handelingen die ook mantelzorgers toepassen maar die strikt genomen medische handelingen zijn. Om dat op te lossen is er niet enkel een aanpassing van de (federale) wetgeving over medische handelingen nodig. Scholen moeten éénduidige richtlijnen krijgen over hoe ze kunnen handelen en moeten minstens op het niveau van een groep van scholen over een interdisciplinair personeelskader beschikken.”

Voor sommige kinderen met een hoge ondersteuningsnood is inclusief onderwijs alleen maar mogelijk als er naast didactische ondersteuning ook individuele begeleiding of assistentie aanwezig is. Dat kan, afhankelijk van de ondersteuningsnood, gaan van een aantal uren per week bij specifieke activiteiten tot fulltime ondersteuning. Dat is vaak alleen maar haalbaar als de ouders een netwerk van vrijwilligers kunnen inschakelen. Het grote knelpunt hier is de lange wachtlijst voor een persoonlijkeassistentiebudget (PAB). De gemiddelde wachttijd is vijf jaar. De geblokkeerde toegang tot een PAB zorgt ook voor een tekort aan ondersteuning in de gewone school. Zolang het kind op de wachtlijst staat voor een PAB moeten de ouders, vaak de moeder, andere kinderen, broertjes of zusjes, vrijwilligers en stagiairs die ondersteuning geven. Heel wat ouders worden vaak aangesproken om in extra ondersteuning te voorzien, soms als een voorwaarde om inclusief onderwijs in te zetten of aan te houden. Vanuit de scholen wordt soms de vraag gesteld om een PAB in te schakelen. Wie het geluk heeft om over een PAB te beschikken, wordt vaak onder druk gezet om die in grote mate in te zetten op school, waardoor andere opdrachten voor de assistent, aan huis en in de vrijetijdsbesteding, dreigen te vervallen. Hierbij aansluitend geven een aantal hogescholen het signaal dat ze worden overvraagd door ouders en scholen voor stagiairs om te ondersteunen bij leerlingen die inclusief onderwijs volgen.

Minister, hebt u zicht op welke knelpunten er allemaal zijn binnen het gewoon onderwijs voor leerlingen die nood hebben aan deze therapieën? Vindt u dat deze therapieën tijdens de schooluren moeten kunnen? Vindt u dat deze op school moeten kunnen plaatsvinden? Is hierrond een beleid ontwikkeld om scholen hierin bij te staan? Komen er duidelijke richtlijnen? Wilt u initiatief nemen om met uw federale collega's een nieuwe regeling uit te werken rond de terugbetaling van deze therapieën in het inclusief onderwijs?

Wat is uw visie op het nemen van medische handelingen? Hoe wilt u scholen bijstaan om hierrond een kader uit te werken? Wilt u eenduidige richtlijnen geven? Wat met werken naar de beschikbaarheid van een interdisciplinair personeelskader?

Hebt u deze legislatuur al overleg gepleegd met uw collega-minister Jo Vandeuren om de wachtlijst voor de persoonlijkeassistentiebudgetten (PAB's) en de gevolgen voor inclusief onderwijs te bespreken?

Wat vindt u van de aanbevelingen van de kinderrechtencommissaris? Hoe wilt u werken aan het verlagen van de drempel voor inclusief onderwijs van kinderen met een beperking uit sociaal kwetsbare gezinnen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega, ik ben er mij zeker van bewust dat de mogelijkheden qua therapeutische ondersteuning en individuele therapie in inclusieve onderwijstrajecten nog een groeipotentieel hebben. Maar ik vind het onjuist om te stellen dat er geen mogelijkheden zijn in het gewoon onderwijs. Onze ondersteuningsnetwerken zetten onderwijzend personeel of medisch, paramedisch, sociaal, psychologisch en orthopedagogisch personeel in.

Sinds de inwerkingtreding van het M-decreet zijn er zelfs meer mogelijkheden gekomen voor paramedische ondersteuning. Het aantal uren medisch, paramedisch, sociaal, psychologisch en orthopedagogisch personeel is de afgelopen jaren toegenomen in het gewoon onderwijs. In het basisonderwijs is het tussen het schooljaar 2015-2016 en het schooljaar 2017-2018 gestegen van 2174 naar 6730. Dat is dus een vrij forse stijging. In het secundair onderwijs, waar de waarborgregeling nog niet van toepassing was in het schooljaar 2015-2016, is het gestegen van 765 in 2016-2017 naar 1099 in 2017-2018.

Ook in het buitengewoon onderwijs zijn de mogelijkheden van therapie niet ongelimiteerd. Het richtgetal per type geeft weer hoeveel uren een leerling inbrengt in een globaal urenpakket. Dat pakket kan de school aanwenden om logopedisten, kinesitherapeuten, kinderverzorgers, psychologen en orthopedagogen aan te stellen. De richtgetallen variëren van richtgetal 1 in het basisaanbod tot richtgetal 5 in het type 4. In buitengewoon secundair onderwijs variëren de richtgetallen van 0,5 voor het basisaanbod tot 3,5 voor type 4.

Er bestaat een duidelijke regelgeving over de inzet van therapie tijdens de lestijden. In het gewoon onderwijs kan een leerling maximaal 150 minuten per week tijdens de lestijden therapie volgen. Voor leerlingen met een matige of ernstige verstandelijke beperking die les volgen in het gewoon onderwijs kan de therapietijd nog worden uitgebreid tot 250 minuten per week. Die regeling zal naar alle leerlingen met een verslag in het gewoon onderwijs worden uitgebreid.

Indien de therapie plaatsvindt buiten de school, is de verplaatsingstijd inbegrepen in de maximale tijd. Therapie kan ook in de school plaatsvinden. Dat gebeurt vandaag ook al effectief in onze klassen.

Over de inzet van buitenschoolse logopedie werd enkele jaren geleden ook een engagementsverklaring afgesloten tussen alle onderwijsactoren en de Vlaamse Vereniging voor Logopedisten. In die verklaring is uitgewerkt hoe het schooleigen zorgbeleid en buitenschoolse therapie op elkaar kunnen worden afgestemd. De school draagt immers ook zelf een verantwoordelijkheid om kinderen te ondersteunen en niet te snel door te verwijzen.

U stelde ook een vraag in verband met de medische handelingen. Onderwijspersoneel wordt vaak geconfronteerd met de vraag van ouders om bepaalde handelingen te stellen die vallen onder de noemer 'medische handelingen'. Het KB 78 van 10 november 1967 regelt de bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg. Wat dat deeltje van uw specifieke vraag betreft, is eind 2017 een protocolakkoord ondertekend door de ministers van Volksgezondheid dat het mogelijk maakt dat bepaalde medische handelingen door onderwijspersoneel toch kunnen worden uitgevoerd – ik leg hierbij de nadruk op kunnen.

De federale minister van Volksgezondheid heeft in het protocol het engagement genomen om de wetgeving in die mate aan te passen dat binnen een afgesproken kwaliteitskader bepaalde medische handelingen die behoren tot de gezondheidszorg, niet langer als onwettig kunnen worden beschouwd. Dat kwaliteitskader bevat een zorgplan, opgesteld voor de specifieke leerling en ook een toestemming van de leerling of zijn ouders, van de arts en van de leerkracht, de zorgverstrekker in dezen. De omvang van dit kwaliteitskader moet nog verder worden ingevuld van situatie tot situatie.

Ik geef een voorbeeld. Indien een leerling een antibioticakuur moet volgen en daardoor ook 's middags antibiotica moet krijgen, zullen de voorwaarden anders zijn dan indien hetzelfde kind een insuline-inspuiting moet krijgen. In dit tweede voorbeeld is bijvoorbeeld een vorming van de personen die deze insuline moeten toedienen noodzakelijk. Je kunt dat niet zomaar doen.

De gezondheidszorgbeoefenaar maakt een document op met de identiteit van de patiënt, de identiteit van de persoon die de verstrekking zal uitvoeren, de toegelaten verstrekking en de duur ervan. Uiteraard kun je een aantal van die handelingen totaal niet delegeren aan leerkrachten of opvoeders. Door die medische handelingen te delegeren naar onderwijspersoneel, kunnen we op continue wijze wel kwaliteitsvolle zorg verlenen. Maar het is wel zo, collega's, – en hier trek ik ook de lijn – dat de delegatie en het uitvoeren altijd op wederzijdse vrijwillige basis moet gebeuren. Een leerkracht kan dus nooit worden verplicht om een bepaalde handeling te stellen.

Wat heeft de wet mogelijk gemaakt? Dat als men het wederzijds wil, het niet meer strafbaar is. Het kan dus gebeuren binnen een bepaald kader. Dit moet echt duidelijk worden meegedeeld aan leerkrachten – ik kijk even naar collega De Meyer – omdat er ook wel zorg over bestaat. Men zegt: 'Moeten wij dat nu ook allemaal doen?' Neen, dat is niet de bedoeling. Het gaat om iets dat op vrijwillige basis kan. En als het op vrijwillige basis gebeurt, is het niet langer strafbaar. In deze context is dit voor mij ook een zeer aannemelijk kader.

Het protocolakkoord is een belangrijke stap in het garanderen van een continue kwaliteitsvolle zorg voor zorgbehoevenden, zoals ik al zei. Maar alle richtlijnen moeten nu nog worden uitgewerkt. Mijn administratie maakt daarover volop afspraken met de onderwijsverstrekkers. Het moet dus wel nog een traject doorlopen.

Is er overleg met minister Vandeuren om de wachtlijsten te beperken? Mevrouw Meuleman, ik zie collega Vandeuren – en u eigenlijk ook – zeer vaak. Er is dus ook heel vaak overleg. Er is ook periodiek overleg tussen de kabinetten Onderwijs en Welzijn omdat we dossiers hebben die op het snijpunt zitten tussen de twee.

Op dit ogenblik zijn er nog geen concrete afspraken rond PAB en inclusief onderwijs. Maar er lopen, zoals u wellicht weet, wel gesprekken omtrent de uitrol van de persoonsvolgende financiering voor minderjarigen en de mogelijke impact daarvan ook op onderwijs.

U vraagt ook naar de aanbevelingen van de kinderrechtencommissaris. De knelpunten die het rapport aanhaalt, zijn niet nieuw en zijn ons bekend. In de onderzoeken die we kennen over geïntegreerd onderwijs (gon) en inclusief onderwijs (ion) en buitenschoolse hulpverlening kwam al naar voren dat vooral kansrijke doelgroepen daarvan gebruikmaken. Maar dat is wat we nu stap voor stap proberen weg te werken.

We hebben dit schooljaar daartoe een nieuwe stap gezet met de implementatie van het ondersteuningsmodel. Op 9 maart 2018 heeft de Vlaamse Regering een principiële goedkeuring gegeven aan een wijzigingsdecreet voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Een van de maatregelen daarin, collega's, is het verlaten van de medische diagnose als noodzakelijke voorwaarde om een beroep te kunnen doen op ondersteuning in het gewoon onderwijs. U weet dat er daar een belemmering zat. Want als je een medische diagnose moet hebben, moet je ook eerst naar de dokter en kan het zijn dat een kind daardoor verstoken blijft van ondersteuning. We doen dat net om maatregelen toegankelijker te maken voor kinderen die daar nood aan hebben.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, u hebt een aantal zaken opgesomd, een aantal pistes die inderdaad worden bewandeld en die een aantal zaken beter en gemakkelijker zouden moeten maken.

Maar ik denk dat er toch echt nog heel wat knelpunten zijn. We hebben de kinderrechtencommissaris en zijn rapport. We hebben het Uniarapport gehad. Ondertussen

– en dat was na het indienen van mijn vraag – heeft ook het VN-comité ons land op de vingers getikt. Daarbij wordt erop gewezen dat er inderdaad nog wel wat tekortkomingen zijn op het vlak van ondersteuning en dat ons land eigenlijk onvoldoende redelijke aanpassingen plant die moeten gebeuren om inclusief onderwijs waar te maken. Het tekort aan die persoonlijke assistentie in ons onderwijs is daarbij inderdaad een van de belangrijke zaken. U zegt: ‘Die gesprekken zijn lopende en we hebben veel contacten.’ Maar er zijn nog geen concrete afspraken. Dat is iets dat nog steeds moet worden opgelost.

Ik had daar graag uw reactie op gehoord. U hebt gereageerd op het VN-rapport in vrij algemene termen. U hebt gezegd dat u wilt voortgaan op de ingeslagen weg, namelijk enerzijds het inclusief onderwijs voortzetten en anderzijds het buitengewoon onderwijs laten voortbestaan. Dat is een algemene reactie, en daar is niets verkeerd mee. Maar over een aantal van de specifieke zaken die werden aangehaald, onder andere het tekort aan ondersteuning, had ik toch graag van u gehoord wat u gaat doen en op welke manier u gaat antwoorden op wat in dat rapport naar voren is geschoven. Op welke manier gaat u een antwoord geven aan de VN om aan te tonen dat als we op de ingeslagen inclusieweg willen voortgaan, er wel degelijk meer ondersteuning zal moeten komen en zal komen in Vlaanderen?

U hebt ook gezegd dat wat betreft de medische handelingen er een kader is waar nog verder een concrete invulling aan moet worden gegeven en verduidelijking over moet komen. Het zal altijd op vrijwillige basis zijn. Ik kan er ook inkomen dat wanneer een leerkracht zich niet comfortabel voelt om bepaalde handelingen te stellen, we die zeker niet moeten verplichten. Maar dan is de vraag om toch zeker in een dergelijk interdisciplinair personeelskader te voorzien. Wilt u stappen zetten om ervoor te zorgen dat ook deze belemmering wordt weggenomen?

Ik blijf bij mijn bezorgdheid, minister: het zou toch echt niet mogen dat over leerlingen met dezelfde leerproblemen of beperkingen, maar die uit een zwakkere gezinscontext komen, wordt gezegd: ‘Laten we ze naar het buitengewoon onderwijs sturen, want daar zal de zorg beter zijn.’ Die extra en bijkomende discriminatie op basis van de gezinscontext en de sociale status van een gezin zou echt niet mogen meespelen. Dat is wat de kinderrechtencommissaris zeer duidelijk stelt in zijn rapport. Ik heb nog niet gehoord hoe in die omkadering zal worden voorzien en hoe er specifiek voor die gezinnen extra inspanningen zouden kunnen gebeuren om ervoor te zorgen dat het buitengewoon onderwijs geen plek wordt waar kinderen die vanwege hun sociaal-economische status en mogelijkheden daar zouden terechtkomen in plaats van in inclusief onderwijs. Dat kan toch echt niet de bedoeling zijn.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik denk dat we met de vraag van collega Meuleman heel voorzichtig moeten zijn en kijken dat we de juiste evenwichten blijven bewaren. We hebben het gewoon onderwijs en we hebben het buitengewoon onderwijs, allebei met zijn mogelijkheden en uiteraard ook met zijn beperkingen. Minister, u verwijst terecht naar de ondersteuningsnetwerken. Het is via die ondersteuningsnetwerken dat wij het multidisciplinaire in het gewone onderwijs willen brengen. We doen daar een poging toe en we zeggen allemaal dat het nog wat meer en intensiever mag zijn. Dat klopt natuurlijk, maar er is toch wel een groot verschil tussen het ondersteunen van leerlingen en leerkrachten vanuit een ondersteuningsnetwerk, en effectief therapieën geven. Als je als logopedist of kinesist een therapie geeft, dan start je een bepaalde actie op die een bepaalde intensiteit vraagt en uiteraard een bepaalde deskundigheid, maar die wel vraagt dat er individueel met een kind aan de slag kan worden gegaan om bepaalde beperkingen die het kind heeft, te kunnen verhelpen en het te laten bijbenen. Dat vraagt natuurlijk een bepaalde procedure. En je kunt niet verwachten dat we

binnen onze ondersteuningsnetwerken de mensen die we daar hebben, de logopedisten, kinesisten en psychologen, die therapieën gaan laten inbrengen in het inclusief onderwijs. Want dat wil zeggen dat die mensen aan bepaalde kinderen sowieso verankerd zullen worden met een bepaalde intensiteit, en dan spreek ik niet over een half uurtje per week, maar misschien over twee of drie keer een half uur of een uur per week therapie opdat die therapie ook zijn effectiviteit zou halen. Als we dat willen verwezenlijken binnen onze ondersteuningsnetwerken, dan hebben we veel meer mankracht nodig en moeten we veel intensiever aan de slag gaan. Ik denk dat dat in se niet de bedoeling is, want dat is juist de kracht van ons buitengewoon onderwijs, namelijk het feit dat die mensen daar zijn, dat die kinderen daar van 's morgens tot 's avonds zijn en het feit dat zij op de cruciale momenten uit de klas kunnen worden gehaald zonder dat dit storend is voor de werking van een school.

Dat mensen in kansarmoede of mensen die die therapieën niet kunnen betalen binnen het gegeven van het inclusief onderwijs, dan naar het buitengewoon onderwijs zouden gaan, zou ik niet durven stellen, omdat we juist die ondersteuningsnetwerken in het leven hebben geroepen om in de mate van het mogelijke die kinderen daar te kunnen ondersteunen. Maar als er zoveel therapie en zoveel intensiteit nodig is om dat te bereiken, dan kun je de vraag stellen of die aanpassingen nog wel redelijk zijn. Het kind staat hierin centraal, dat zeggen we heel vaak. Als we kinderen heel veel moeten belasten tijdens de schooluren in het gewoon onderwijs, en ook nog eens na die schooluren, dan wordt het voor die kinderen op de duur ook een heel zware belasting en een constante confrontatie met wat het allemaal niet kan. In het buitengewoon onderwijs wordt in een heel andere context met de kinderen op eenzelfde intensieve manier gewerkt, zonder dat dat voor die kinderen als een extra belasting wordt ervaren.

Mevrouw Meuleman, ik denk dus dat we heel goed moeten beseffen waar we mee bezig zijn: in welke mate is ons inclusief onderwijs inclusief en realistisch, en in welke mate moeten wij de sterkte van het buitengewoon onderwijs gebruiken en onderstrepen? Ik denk dat we, zoals we zo vaak zeggen, met het kind centraal, vanuit het kind die beslissingen moeten nemen. We hebben ervoor gekozen om die twee vormen naast elkaar te laten bestaan. In diezelfde kracht moeten we blijven beslissingen nemen, ook in functie van de vragen die u hier vandaag stelt. Alles heeft zijn grenzen, zijn mogelijkheden en zijn beperkingen.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (sp.a): Voorzitter, één belangrijk woordje is hier nog niet aan bod gekomen, ofwel heb ik het niet gehoord, namelijk de draagkracht van de school. Dat is heel belangrijk. Ik denk dat we allemaal voorstander zijn van inclusief onderwijs. We zijn die weg ingeslagen en we moeten op die weg voortgaan. Maar als je naar inclusief onderwijs wilt gaan en daar redelijk ver in wilt gaan, dan zijn die flankerende en ondersteunende maatregelen noodzakelijk. Dan komen we altijd op hetzelfde terug: men verwacht heel veel van de scholen, maar de ondersteuning en de middelen voor inclusief onderwijs zijn tot nu toe wat achtergebleven. We zijn een inhaalbeweging aan het maken, maar de vaststelling is dat de scholen vandaag aan het verzuipen zijn. Dan heeft collega Meuleman gelijk met haar bezorgdheid – en dat is ook onze bezorgdheid – dat kinderen die het sociaal moeilijk hebben, die het in hun gezinssituatie moeilijk hebben, niet het kind van de rekening mogen worden. Dat kan nooit worden getolereerd. Dat moet zeker worden bewaakt. Uit mijn ervaring heb ik vastgesteld dat dat een grote valkuil is. De mondige ouders, de ouders die de weg kennen, weten dat er moet worden geageerd en gereageerd, vinden veel vlugger de weg voor hun kind wanneer er bepaalde zaken moeten worden ondernomen. Kinderen uit kansarme gezinnen hebben het er veel moeilijker mee. Ik ben het er volkomen mee eens dat dat een grote valkuil is.

Het gezond verstand moet zegevieren bij de keuze tussen gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs. Maar als men zoveel mogelijk kinderen in het gewoon onderwijs wil houden, dan moeten die ondersteunende middelen er zijn. Vandaag is dat nog onvoldoende. Er zijn al stappen vooruit gezet, maar het is nog onvoldoende. In het hele debat rond het inclusief onderwijs hangt dat allemaal aan elkaar vast.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil eerst nog een punctuele rechtzetting doen. Mevrouw Meuleman, u sprak van het comité van de VN. Ik denk dat u daar twee zaken door elkaar haalt. Het was het sociaal comité van Europa, niet van de VN. Dat is al één. En twee: die hebben een uitspraak gedaan over de situatie in België vóór het M-decreet. Het lijkt me goed dat we hier in de commissie de juiste zaken vermelden.

Het VN-verdrag is natuurlijk een stok waarmee je kunt kloppen in alle mogelijke richtingen. We bekijken het in onze fractie graag vanuit de realiteit van het kind en de school. Collega Krekels heeft al heel duidelijk gekaderd wat de realiteit is. Je zou kunnen zeggen dat al die therapeuten langskomen, maar dat kind zit ook nog in een klas en in een individueel curriculum. Daarenboven spreekt het VN-verdrag inderdaad ook over aanpassingen, en dan gaat het over redelijke aanpassingen. En dan kom ik op het punt: waar kan die aanpassing het best worden geboden, tot waar gaat die redelijke aanpassing – in het belang van het kind, collega's? Want daarover gaat het: hoe kunnen we het kind maximaal ontwikkelen en laten leren? Dat is cruciaal.

Collega Meuleman, uw vraag gaat ook iets meer in op het financiële. Wij zijn daar niet ongevoelig voor, absoluut niet, maar we moeten dan natuurlijk wel het volledige plaatje zien. U betreft er enkel het PAB bij, en dat is een terechte bekommernis, die ook bij ons leeft voor de inzet van persoonsvolgende financiering, ook in het onderwijs. Maar ik wijs u er ook op dat wij in dit land – en wij steunen dat zeker – ook derdebetalersregelingen hebben en rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming (VT). Dat is er ook allemaal. Voor financieel kwetsbare gezinnen zijn die tarieven zeer stevig aangepast. Ik wil u daar toch ook op wijzen. Als zij dan toch privé dingen zouden willen organiseren, zijn er die tussenkomsten. Ik wijs er bewust op want, als we al die zaken in Onderwijs intrekken, dan trekken we het natuurlijk volledig – en dan wordt het communautair en wordt het helemaal interessant – op het Vlaamse onderwijsbudget en wordt het niet meer uit de totale federale pot van de sociale zekerheid gehaald.

Collega's, ik wil het debat niet nodeloos complex maken, maar ik wil wel op de totaliteit van het verhaal wijzen en een punctuele correctie doen op dat wat hier net is voorgesteld.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik ga niet alles herhalen wat hier vroeger of nu al is gezegd, maar ik vind het buitengewoon goed dat er ook buitengewoon onderwijs in Vlaanderen is. Dit als inleiding.

In een van de artikelen die recent verscheen rond deze problematiek, wees professor Valcke erop dat in het buitenland kinderen soms inclusief onderwijs volgen in dezelfde school, maar daarom niet in dezelfde klassen. Dat is een idee waarover we ook eens kunnen nadenken.

Minister, u wees er in hetzelfde artikel op dat er ook in Vlaanderen campussen zijn waar gewoon en buitengewoon onderwijs op dezelfde campus zijn. Dat lijkt mij geen oninteressant idee, maar als we dit idee genegen zijn, dan weten we

dat we dit niet realiseren op één legislatuur of op een paar legislaturen maar dat het een zeerlangetermijnstrategie vergt. Misschien moeten we daar ook eens over nadenken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik dank u voor alle aanvullende opmerkingen.

Ik wil eerst even ingaan op de kritiek van collega Vandenberghe, beleefd geformuleerd, over het feit dat het allemaal niet genoeg is. Er ligt natuurlijk ook een verpletterende verantwoordelijkheid bij uw partij. Het M-decreet is ingevoerd en het kader is getrokken zoals het getrokken is en we hebben het vervolgens uitgevoerd. We hebben er extra middelen in gestopt. Ik zeg het: u hebt uw woorden niet agressief geformuleerd, vandaar dat ik ook rustig ben en samen met u probeer te zoeken naar oplossingen hoe het beter kan.

Ik vind het zeer cruciaal dat we de ondersteuningsnetwerken hebben ingevoerd. Ik lees soms dat het te snel is, te dit is, te dat is. Maar als we dat niet hadden gedaan – en ook dank aan de parlementsleden die dat mee hebben gesteund – en als we hadden beslist om nog een jaar langer te wachten, dan zaten we nog een jaar langer in de situatie waarin sommige scholen, omdat ze deel uitmaken van een project, wel ondersteuning konden geven en andere scholen geen ondersteuning konden geven. Als ik moet kiezen tussen iedereen gelijke kansen bieden of beperken tot een paar gelukkigen, dan kies ik voor het eerste. Mijn kabinetsmedewerker is voorzitter van de stuurgroep die elke week vergadert. Er worden grote en kleine problemen besproken, maar het gaat vooruit. Waar we aanvankelijk vooral berichten kregen dat men nog niet was gestart, krijgen we nu vooral uitnodigingen om het netwerk eens te gaan bezoeken omdat men vindt dat men goed werk levert. Ik vind het schitterend dat er op één schooljaar tijd zo'n switch mogelijk is. Moeten er in de toekomst nog extra middelen in worden geïnvesteerd? Zeer zeker. Moeten we op een aantal punten het M-decreet – en we hebben dat met de regering al gedaan – wat bijsturen? Zeer zeker, in het belang van het kind is dat noodzakelijk. Maar we zijn goede stappen aan het zetten.

De VN en het Europees Comité voor Sociale Rechten zijn inderdaad twee totaal verschillende instanties. Mevrouw Meuleman, ik heb al een paar keer gezegd op welke manier voor mij het VN-verdrag moet worden geïnterpreteerd. Ik wil rekening houden met datgene wat andere regio's niet hebben of misschien minder hebben: een sterk uitgebouwd buitengewoon onderwijs dat ook zijn rol speelt.

Daarnaast heeft het Europees Comité een uitspraak gedaan, niet alleen vóór de inwerkingtreding van het M-decreet, collega Daniëls, maar die vooral gaat over het niet optimaal functioneren van de beroepsprocedure. Dat moeten we ook nog eens mee in rekening brengen. Ik ben zeker bereid om na te gaan op welke manier we dat kunnen verbeteren. Iedereen die wordt geconfronteerd met een uitspraak, moet beroep kunnen aantekenen en we moeten nagaan wat het beste orgaan is. Persoonlijk ben ik geen voorstander van beroepen en processen. Ik denk dat we nog veel meer moeten investeren – en er is nog werk aan de winkel – in het maken van de beste keuze voor een kind, samen met ouders, school en CLB. Ik stel vast dat dit op een aantal plaatsen nog niet op een optimale wijze gebeurt. Daar is het gesprek voor mij belangrijker dan al het papier dat errond hangt. Dus: ja, er is nog heel wat werk aan de winkel.

Collega Meuleman, ik heb u de stand van zaken rond de medische handelingen gegeven. Ik weet dat men daar ook binnen de ondersteuningsnetwerken mee aan de slag gaat. Het is dus een steeds voortdurend dossier, waarvoor we zullen proberen goede en correcte maatregelen te nemen. Ik hoop echter dat we het goede werk dat op het terrein wordt geleverd, en waarvan ik nu zelf ook vaststel dat er steeds meer vragen zijn om te komen kijken naar goede verhalen, wat zuurstof

kan geven om die weg naar inclusie die, zoals collega De Meyer zei, een geleidelijke weg moet zijn, verder te kunnen bewandelen.

Wat ik de voorbije twee jaar geleerd heb, is vooral dat shocktherapie niet werkt. U vraagt dat ook niet, dat weet ik. Als je het draagvlak voor inclusie wilt vergroten, dan moet je dat stap voor stap doen en dan zie je dat leerkrachten er wel voor openstaan en dat dit zelfs een zeer positieve impact kan hebben op het leren van alle leerlingen in de klas.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Sorry voor de onnauwkeurigheid, het gaat inderdaad om een uitspraak van het Europees Comité voor Sociale Rechten, maar daar was het M-decreet in meegenomen. Men zegt zelfs dat er na het M-decreet nog opmerkingen te maken zijn. Ik denk dus dat we het niet zomaar aan de kant kunnen schuiven en er geen antwoord op geven.

De visie die mevrouw Krekels naar voren heeft geschoven, namelijk dat sommige kinderen zoveel therapie nodig hebben dat het nooit mogelijk zal zijn en dat bepaalde ondersteuning alleen maar mogelijk zal zijn in het buitengewoon onderwijs, is echt in strijd met het VN-verdrag dat we hier hebben geratificeerd. Het kan uw mening zijn en u kunt die visie delen, maar je kunt niet – ik ken niet de precieze uitdrukking – én de boter én het geld van de boter hebben. Als je achter de ratificatie van het VN-verdrag blijft staan, dan zijn daar een aantal consequenties aan verbonden. Dan moet de bereidheid er zijn om voldoende redelijke aanpassingen te doen en in voldoende ondersteuning te voorzien. Dat wil niet zeggen – en mijn partij heeft dat nooit gezegd – dat het buitengewoon onderwijs moet ophouden te bestaan en dat iedereen nu plots naar het gewoon onderwijs moet gaan. Niemand zegt dat, maar het moet wel een recht zijn met voldoende ondersteuning. Dat houdt die ratificatie in.

Er zijn andere vormen nodig en er zijn pistes mogelijk, zoals een veel betere samenwerking en het langzaam integreren van beide systemen. Dat zal stapsgewijs moeten gebeuren. De manier waarop de invoering is gebeurd – maar daar hebben we het al genoeg over gehad –, veel te snel en met te weinig ondersteuning, heeft er inderdaad voor gezorgd dat het draagvlak niet is gecreëerd. Dat had doordacht, geleidelijker moeten gebeuren. Er hadden misschien jaren overheen moeten gaan. Maar je moet wel goed weten wat je hebt geratificeerd en wat daarvan de consequenties zijn. Ik denk niet dat de houding van jullie partij strookt met de ratificatie van het verdrag. Dat moet misschien maar eens worden besproken. Willen wij een land en een regio zijn die dat niet wil ratificeren? Als jullie zeggen: 'Een inclusieve maatschappij' – onderwijs is daar maar één aspect van – 'dat streven wij niet na, er zal altijd segregatie zijn', dan is dat een heel straffe consequentie, die jullie dan maar moeten doordenken.

Minister, Patrick Vandelanotte van Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap (GRIP), die we allemaal kennen, zegt het eigenlijk heel mooi. Hij gebruikt het beeld van het Kanaal oversteken met een heteluchtballon. Je moet natuurlijk in voldoende gas voorzien. Als er onvoldoende gas in die ballon zit, dan betekent dat dat de ballon in het midden van het Kanaal zal neerstorten en zal zinken. Dan kan men zeggen dat het niet mogelijk is om het Kanaal over te steken. Of men kan zeggen dat we hadden moeten voorzien in voldoende gas om aan de overkant te geraken, maar dat het wel perfect mogelijk is om daar te geraken. Ik denk dat we in Vlaanderen inderdaad dat tweede hebben gedaan en de ballon van onvoldoende gas hebben voorzien. We hebben het M-decreet van onvoldoende middelen en ondersteuning voorzien en we hebben de consequenties niet doorgetrokken, met de resultaten die er nu zijn. Ik zou nog altijd graag van u de bevestiging krijgen dat we ermee doorgaan en dat het de bedoeling om die

ballon van voldoende gas te voorzien en ervoor te zorgen dat die knelpunten verder worden weggewerkt. Ik neem aan, minister, dat dit iets is waar u werk van wilt maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.